

Modül 8 – Geçici Korunan Statüsünden Yararlananların Aileyle İlgili Konular Hakkındaki Hak ve Görevleri: Evlenme, Boşanma, Doğum Kaydı ve Miras

Önemli Kavramlar

Evlenmenin Şartları

- Türkiye’de evlenme yaşı 18’dir, ancak velinin veya vasinin muvafakatinin olduğu hallerde bu yaş 17’ye ve evlenecek kişinin prosedürü anlayabilecek durumdaysa mahkeme kararıyla 16’ya (Mahkemeler nadiren bu yönde karar vermektedir.) düşürülebilmektedir.
- Tarafların rızası – Evlenme rızayla gerçekleşmek zorundadır. Taraflardan hiçbiri, istemediği halde evlenmeye zorlanamaz. Tarafların bu isteklerini şahsen ifade etmeleri zorunludur. Bu konuda vekâletname kabul edilmez.
- Evlenecek her iki tarafın da sunması gereken belgeler şunlardır: Pasaport/Kimlik; oturma izni veya Geçici Koruma Kimlik Belgesi; kan testini içeren sağlık raporu; fotoğraflar: evlenecek kişilerden her birinin altı adet vesikalık fotoğrafı; taraflardan biri daha önce evlenmişse veya dul kalmışsa, boşanma kararı veya vefat belgesi; evlenecek kişilerden biri 18 yaşından küçükse, bu kişinin velisinin veya vasisinin izni; Evlenme Ehliyeti Belgesi (Bu belge, kişinin hukuken evlenebileceğini tasdik etmektedir.); nikâh dairesinden alınarak doldurulan evlenme başvuru formu.
- Belediyeler, müstakbel karı kocadan en az birinin ilgili belediyenin bulunduğu şehirde kayıtlı olmasını şart koşmaktadır. Bu nedenle, başvuruda bulunanların geçici kimlik kartlarının evlenecekleri şehirde kayıtlı olduklarını göstermesi gereklidir.
- Tüm belgeler sunulduktan sonra belediye başvuruyu uygun görürse, evliliğin en az 48 saat ve en fazla altı ay içerisinde gerçekleşmesine izin veren bir belge verir.
- Nikâh merasimi belediye binasında veya çiftin seçeceği başka bir yerde gerçekleşebilir. Bunun için bir ücret ödenmesi gereklidir ve düğünün nikâh dairesinin bulunduğu binanın dışında gerçekleşmesi halinde bu ücret artar. Nikâh merasiminin dili Türkçedir. Bu nedenle başvuru sahipleri Türkçe konuşamıyorlarsa bir çevirmenin hazır bulunması gerekecektir. Bu prosedür için iki şahit bulunması da gereklidir. Şahitler kadın veya erkek olabilir.
- Nikâh merasiminin tamamlanması üzerine bir aile cüzdanı verilir ve evlilik kaydedilir. Resmi nikâhtan önce veya sonra dini nikâh da yapılabilir; ancak dini nikâh yapılması hukuken gerekli değildir.
- Hukuka aykırı birliktelikler: Yakın akrabalar evlenemez (Evlenebilecek en yakın akrabalar kuzenlerdir. Bu, Şeriat hukukunu yansıtsa da, kanunun geri kalanı Şeriata dayanmamaktadır.). Çokeşliliğe izin verilmemektedir. An itibarıyla Türkiye’de veya başka bir ülkede evli olan bir kişi, Türkiye’de yeniden evlenemez. Bir kadın, hamile olmadığını gösteren bir doktor incelemesi/raporuyla mahkemeden izin almadan, önceki evliliğinin sona ermesinden sonraki 300 gün içerisinde yeniden evlenemez.

Evlenmenin Sağladığı Haklar

- Türkiye’de şahsi hale ilişkin hukuk, niteliği itibariyle laik olan Medeni Kanuna tabidir. Diğer bir deyişle, Türkiye’de şahsi hale ilişkin kanunlar Şeriat hukukuna tabi değildir. Türkiye’de yaşayan Suriyeliler de Türk kanunlarına tabidir.
- Çalışma, seyahat etme, ayrı yaşama, boşanma, fiziksel ve cinsel saldırıya maruz kalmama hakları da dâhil olmak üzere, evlilikte kadın ve erkeğin sahip olduğu haklar ve görevler eşittir. Ancak kadın, kendi soyadı yerine veya kendi soyadına ek olarak kocasının soyadını taşımakla yükümlüdür.

Türk vatandaşıyla evlenmenin sağladığı haklar

- Türk vatandaşlarıyla evlenenler, Türkiye’de hukuka uygun olarak oturma hakkına sahiptirler ve bu kişilerin bakmakla yükümlü oldukları çocuklar da bu haktan faydalanır. GİGM’ye aile cüzdanını sunarak oturma izni başvurusunda bulunulabilir.
- Türk vatandaşı bir kişiyle evlenen bir yabancı, üç yıl süresince evli kaldıktan sonra vatandaşlık başvurusunda bulunma hakkını kazanır.
- Türk vatandaşı bir anneden veya babadan doğan çocuk, otomatik olarak Türk vatandaşlığı kazanır. Çocuk babadan evlilik birliği dışında doğmuşsa, babasının tanınmasıyla ya da babalığın mahkeme kararıyla tespitiyle soy bağının kurulması gerekmektedir.

Doğumun Kaydedilmesi

- Türkiye’de gerçekleşen doğumların, doğum tarihinden itibaren 30 gün içerisinde velinin/vasinin ikametgâhının bulunduğu yerdeki Nüfus Müdürlüğüne ve 20 işgünü içerisinde de İl Göç İdaresi Müdürlüğüne bildirilmesi gereklidir.
- Kayıt sürecini desteklemek için sunulacak belgeler arasında, hastaneden/sağlık tesisinden alınan doğum raporunun aslı, ana babanın Suriye veya Türkiye’den alınan kişisel belgeleri (örneğin kimlik kartları) yer almaktadır. Ana babanın/vasinin elinde belge yoksa, örneğin doğum bir sağlık tesisinde gerçekleşmemişse, Nüfus Müdürlüğü yetkili bir kişinin bildirim üzerine çocuğu kaydederek bir doğum belgesi vermelidir.
- Kaydedilmeyen çocuğun Türkiye’de, Suriye’de veya diğer herhangi bir ülkede hukuki statüsü olmayacağından, doğumların kaydedilmesi önem taşımaktadır. Kaydedilmeyen çocuklar Türkiye’de Geçici Koruma Programına erişememektedirler.
- Türkiye’de doğum kaydının yaptırılması, Türkiye’de Türk olmayan anne ve babadan doğan çocuklara Türk vatandaşlığı VERMEZ.
- Türkiye’de meydana gelen ölümlerde, ölenin birinci derece akrabalarından biri, hastaneden aldığı ölüm belgesini Nüfus Müdürlüğüne sunarak ölümü kaydettirmek zorundadır.
- Kaydedilmeyen ölümler, Suriye’de, Türkiye’de veya diğer ülkelerde tanınmaz. Bu da miras hakkını ve dul kalan eşin yeniden evlenme hakkını olumsuz yönde etkileyebilir. Ayrıca Geçici Koruma Yönetmeliği, aile üyelerinin vefatını 20 işgünü içinde kaydettirmelerini gerekli kılmaktadır.

Ayrılma, boşanma ve boşanmaya ilişkin haklar

- Karı ve koca Suriye’de evlenmiş olsalar dahi, Türkiye’deki boşanmalarda Türk mahkemesi Türk hukukunu uygular.
- Türk hukukuna göre, boşanma halinde kadın ve erkek eşit şartlara sahiptir. Diğer bir deyişle, karı kocadan her biri boşanmak üzere başvurabilir. Boşanma, çekişmeli veya anlaşmalı olabilir.
- Çekişmeli boşanmada, terk, zina, suiistimal, görüş ayrılıkları, onursuzca davranışlar veya akıl hastalığı nedeniyle eşlerden biri boşanmak isteyebilir. Mahkeme, eşlerden hangisinin evin geçimini esas olarak sağlayan taraf olduğunu tespit ederek, boşanma başvurusunun yapıldığı tarihten itibaren nafaka ödenmesi için bir karar alacaktır. Koşulların değişmesi (gelirin değişmesi, yeniden evlenme, vefat gibi) halinde nafakaya son verilebilir.
- Erkek ve kadının, çocukların çıkarları gözetilerek velayetlerinin kendilerine verilmesini sağlamak için sahip oldukları başvuru hakları aynıdır. Ayrılmanın veya boşanmanın nedeninin eşlerden birinin şiddet uygulaması olması halinde, şiddete maruz kalan eş hâkimden şiddet uygulayan eşe çocuğun velayetini vermemesini isteyebilir.
- Malların ayrılması/paylaştırılması, medeni hukukun özel hukuki yardım gerektiren karmaşık bir alanıdır. Genel olarak iki tür mal bulunmaktadır: “şahsi mallar”, evlenmeden önce elde edilen ya da evlendikten sonra miras kalan malları kapsar ve “edinilen” mallarsa, evlilik süresince eşlerden birinin elde ettiği gelir veya menfaatlerle elde edilen tüm varlıkları kapsar.
- Eşler arasında yazılı bir sözleşme yoksa eşlerin evlilik sonrasında elde edilen malların tamamının eşit olarak maliki olduğu kabul edilir ve her eş, bu malların para veya varlık olarak eşit bir kısmını alır. Eşlerden her biri, edinilen mallar hakkında özel taleplerde bulunabilir ve kesilecek miktar genelde mahkeme tarafından atanan bir muhammin tarafından hesaplanır.
- Taraflar, nikâh merasimi sırasında da malların durumu hakkında anlaşabilirler. Bu Sözleşme, evlenmeden önce veya sonra edinilen malların niteliğini değiştirebilir ve bu malların boşanma halinde ne şekilde bölüneceğini düzenleyebilir.
- Evlilik devam ederken, eşlerden birinin eşlerin birlikte yaşadıkları eve diğer eşin girmesine izin vermemesi halinde, eve girmesine izin verilmeyen eş kendisine izin vermeyen eşten nafaka talep etme ve Savcıdan özel izin alarak eşyalarını almak üzere eve girmek için Polis veya İcra Müdürlüğüne başvuruda bulunma hakkına sahiptir.

Türk hukukuna göre Mirasın Temel İlkeleri

- Türkiye’de bulunan mallar (ölenin vatandaşlığından bağımsız olarak) ve Türk vatandaşlarının malları Türk Medeni Kanununa tabidir. Türk mahkemeleri de, Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin miras davalarını görmek ve bu davalara Türk Medeni Kanununu uygulamaktadır.
- Türk Medeni Kanununa göre, iki tür mirasçı vardır: yasal mirasçı ve atanmış mirasçı. Yasal mirasçılar, ölenin çocuğu, eşi, ana babası veya kardeşleri gibi yakın akrabalarıdır. Atanmış mirasçılarsa, ölenin vasiyetnameyle mal bırakmayı seçtiği herhangi bir kişi olabilir. Ancak ölen kişi, malvarlığının tamamını vasiyetnameyle dağıtamaz. Ölenin yakın akrabalarından kimlerin hayatta olduğuna bağlı olarak bu yakın akrabalara intikal etmesi zorunlu olan asgari miktarlar bulunmaktadır.

Hukuki Temsil

- Şahsi hale ilişkin tüm konular, Aile Mahkemesine (ya da Aile Mahkemesinin olmadığı yerlerde Asliye Hukuk Mahkemesine) sunulabilir. Şahsi halle ilgili bir hukuki işlem (örneğin boşanma veya velayet talebi) başlatması veya bu tür bir işleme cevap vermesi gereken kişilerin avukat tutması tavsiye edilmektedir. Kişi veya aile, avukatlık ücretini karşılayamayacak durumdaysa, bulunduğu yerdeki Barodan ücretsiz avukat talep etmelidir.